Egyenlítői (ún. ekvatoriális) napóra - kereszt alakú, iránytűvel

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	53.519.1
Alkotó:	Purman, Marcus (1588 előtt - 1616)
Készítés ideje:	1594
Készítés helye:	München
Jelzés:	talpán (ld. Baille p. 259.)
Anyag:	ón; sárgaréz
Technika:	öntött; vésett díszítés
Méretek:	szélesség: 4,9 cm magasság: 8,1 cm vastagság: 2,5 cm

A legősibb időmérő eszközök egyikét, a napórát, a mechanikus órák feltalálását követően is még évszázadokig használták. Noha az ún. egyszerű időmérők csoportjába tartozik, egy napóra pontos megszerkesztése igen nagy hozzáértést kíván.

Marcus Purman (Purmann) kompaszkészítő és órásmester (1588 előtt-1616), korának egyik híres műszergyártója Münchenben különlegesen pontos és művészi kialakítású napórákat készített. Mára kevés maradt fönn munkáiból – közéjük tartozik ez a kereszt alakú napóra, melynek iránytűvel ellátott talpán az alábbi felirat olvasható: MATTHIAS ABBAS ORDINAVIT MARCUS PURMAN FECIT MONACHII ANNO 1594.

Hasonló formájú napórát őriz pl. az oxfordi Museum of the Science and Technology és a chicagói Adler Planetarium, valamint a müncheni Germanisches Nationalmuseum valamennyi a 16-17. század fordulója körüli évekből származik.

Az egyenlítői (ún. ekvatoriális) napórák a hordozható napórák csoportjába tartoznak: használatuk helye szerint beállíthatók. Elnevezésük onnan ered, hogy számlapjuk az égi egyenlítővel párhuzamos.

Az Iparművészeti Múzeum e napórájának talpáról is kihajlik egy negyedköríves lemez, melynek földrajzi szélességeket jelző fokához illeszthető az elforgatható kereszt. A kereszt függőleges szárain oldalt, és vízszintes ágán felül található az óraskála. Az időpontot a kereszt függőleges felső peremének a vízszintes karra, illetve a vízszintes keresztszárnak a függőleges alsó részre vetett árnyéka mutatja. A gazdagon díszített, finoman vésett napóra előlapján a megfeszített Krisztus, hátoldalán Mózes érckígyója – a megváltás ótestamentumi előképe – látható.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 34. (Pandur Ildikó)
- Szerk.: Pataki Judit: *Reneszánsz ötvöskincsek. Az Iparművészeti Múzeum kiállítása*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2008. - Nr. 9. (Pandur Ildikó)
- szerző: Papp Gábor György: *A Podmaniczky-Vigyázó család és a Magyar Tudományos Akadémia*. MTA BTK Művészettörténeti Intézet, Budapest, 2008. - p. 47.
- Békési Éva: *Az idő hangja. Különleges óraszerkezetek*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. - p. 29.
- Szerk.: Bartha Lajos: *Hordozható napórák. Válogatás magyarországi gyűjteményekből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1995. - Nr. 70.
- Minow Helmut: *Historische Vermessungsinstrumente : ein Verzeichnis der Sammlungen in Europa*. Chmielorz Verlag, Wiesbaden, 1982.
- szerző: Zinner Ernst: *Deutsche und niederländische astronomische Instrumente des 11.-18. Jahrhunderts*. München, 1967, 1972.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum